

Jiran Kohout architekti: hledání rovnováhy

Author: SF / Petr Bým | Published: 27.02.2009

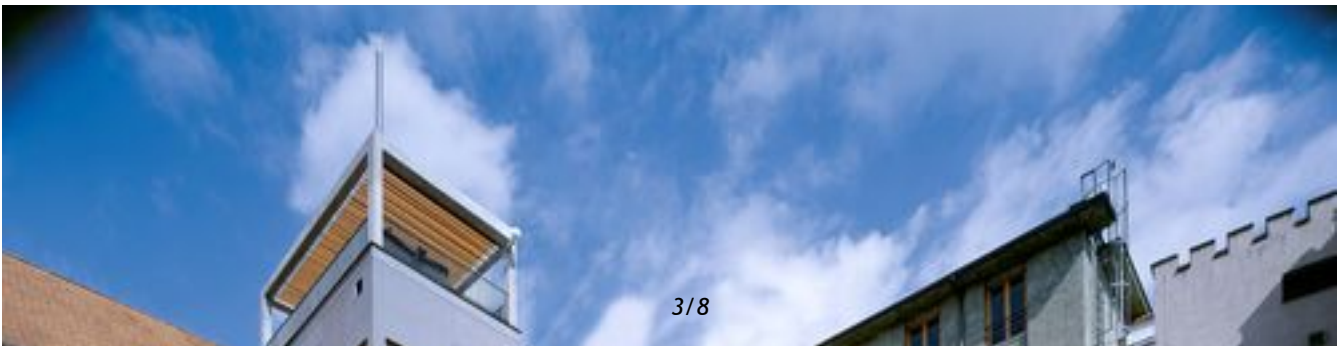
„Naše počátky jsou hodně spjaty s projektem centrály Pražské energetiky. Tehdy to byl jeden z největších nově budovaných administrativních komplexů u nás,“ vzpomíná Z. Jiran na počátky společnosti. Ta má už za sebou stovky projektů, desítky realizací a nemálo ocenění domácích i mezinárodních. Jako každý větší ateliér má i JK/A poměrně široké pole působnosti - k zakázkám veřejných staveb (školství, sociální služby, budovy samosprávných orgánů apod.), získaným povětšinou v soutěžích, se postupně připojovaly rezidenční objekty a v poslední době i urbanistické projekty. Ani jeden z dvojice zakladatelů přitom v minulosti ateliéru nevidí nějaký projekt jako výrazně lepší než ostatní. „Zajímavé bezesporu byly rekonstrukce pražské výtvarné akademie i areálu českobudějovické radnice. V obou případech jde o památkově chráněné objekty, ale stavebník přitom požadoval rozšíření jejich kapacit. To představovalo i složitý technický problém. Takové komplikované situace máme rádi,“ naznačuje alespoň částečně zaměření ateliéru Z. Jiran. Ze slov obou protagonistů JK/A na toto téma je přitom patrné, že více než o vyhraněný estetický styl jde o přesně formulovaný styl práce. Pro JK/A každý projekt představuje maximálně rovnovážnou syntézu úvah a požadavků stavebníka, stavitele a architekta v trojúhelníku: účel-prostředek-reprezentace. Vždy ovšem syntézu jedinečnou a unikátní - protože taková je samozřejmě i lokalita, v níž je stavba umístěna.

fórum

Stavební forum

Architektura dynamických pravidel

„Každá změna, která není k lepšímu, je k horšímu.“ - tento citát Adolfa Loose slouží v JK/A jako základní metodologický postulát. Jím se ateliér hlásí k tradicím a v jejich duchu užívá praxí i historií ověřená „přirozená“ pravidla, postupy a řešení, když zároveň sleduje a neodmítá inovace. „Při práci respektujeme typologii staveb. Architektura, jako ostatně každý obor lidské činnosti, má svůj jazyk a ten nelze používat svévolně - výsledkem by byl nesrozumitelný svět,“ tvrdí architekt Kohout. Současně ale odmítá rigidní a dogmatický přístup k zavedeným kánonům architektonické tvorby: „Budova by se v zásadě vzhledem měla hlásit ke svému účelu, ale pravidla jeho deklarování se v průběhu doby mění. Ve hře je navíc vždycky lokalita, která je nezaměnitelná, a už proto nelze jenom kopírovat jinde užitá řešení. V neposlední řadě záleží i na stavebníkovi, na tom, jakým způsobem on sám chce funkce stavby prezentovat. To se odvíjí od jeho osobnosti, i tady je vždy více 'správných' řešení.“

Funkce, účel, provoz, uživatel - to jsou pojmy, které jsou v ateliéru JK/A zjevně hodně frekventované. „Prozkoumání potřeb klienta je pro nás prvním a prioritním krokem. Optimální a pro nás obzvláště příjemné je, když mu v jejich formulování dokážeme pomoci. Naším úkolem je pak tyto potřeby uspokojit a dát do rovnováhy s ostatními elementy stavby. Někdo vidí jako primární estetiku, jiný zase techniku či technologii, my se snažíme volit tvar a provedení podle účelu stavby. Forma sleduje smysl.“ - takové je podle M. Kohouta základní pracovní pravidlo ateliéru.

Pravidla jsou jedna věc, jejich naplňování druhá. V tomto ohledu má duo Jiran - Kohout jasno: JK/A je autorský ateliér. „Každou zakázku řídí a kontroluje jeden z nás, přičemž společnost je organizačně rozdělena na čtyři skupiny. Dnes je nás kolem dvaceti a jakkoli by z ekonomického hlediska asi bylo namísto personálně se rozšířit, neuděláme to. Takřka určitě by to totiž přineslo ztrátu kontroly nad každým jedním projektem. My stále chceme dělat architekturu, nikoli být manažery architektů,“ říká Z. Jiran.

Takový systém práce tak trochu určuje věkové složení zaměstnanců ateliéru. Převládají mladí architekti, mezi nimi vždy tu a tam nějaký cizinec („je to oživení v tom našem malém rybníku, jiný vítr a vždy zrcadlo pro každého z nás“), v současnosti Portugalec a Němec. Věková struktura pracovníků JKA je ostatně dána ještě jedním faktorem. „V mládí je člověk nesen na vlně doby, okolo čtyřicítky přichází zlom. Teprve tento věk přináší potřebné zkušenosti, odpovědnost a v souvislosti s tím schopnost mobilizace vlastního potenciálu. Ten má sice každý architekt, nicméně ne vždy ho dokáže využít - někdo petrifikuje a opakuje vzory z mládí, jiný podléhá dobovým módám,“ říká M. Kohout. Nicméně dobří architekti podle něj i jeho kolegy u nás nikdy nepřestávali vyrůstat: „To je do značné míry zásluha našich generačních předchůdců, například architektů Lábuse, Línka či Pleskota. Nebo přímo na školách působící Aleny Šrámkové, Emila Přikryla, Jiřího Suchomela, Miroslava Šika či nedávno zesnulého Martina Roubíka.“

Stavební forum

Tržně-sociální realismus

„Vždycky nás zajímaly širší společenské souvislosti. Architektura nestojí někde mimo společnost, je tady historie, sociální vývoj, politika a leccos dalšího. Snažíme se, aby se toto vše v naší práci odráželo. Pokud se ptáte na styl našeho ateliéru, mluvil bych o ‘user- and community-oriented’ architektuře - neznám adekvátní český výraz, ale snad je to srozumitelné,“ podává M. Kohout další definici práce ateliéru, opět se týkající spíše stylu práce či přístupu k projektům. Ty ostatně do jisté míry naznačují i vzory obou architektů - Adolf Loos, Aldo van Eyck, Ralph Erskine, ale i Ignasi De Sola Morales či Hans van der Laan. Možná právě taková východiska práce i myšlení mají na svědomí to, že v holešovickém ateliéru nejsou slyšet obvyklé oborové stesky. Nekvalifikovaní zákazníci, z nich především developerům jde jenom o zisk? „Se skutečnými profesionály se pracuje dobře. Přesně vědí, co chtějí a dokáží své potřeby a představy definovat. My v takovémto gardu hrajeme hodně za koncového uživatele a tak samozřejmě někdy dochází ke střetům. Ale opravdu profesionální developer si nedovolí uživatele ignorovat, takže to obvykle nejsou rozpory nijak fatální,“ komentuje architekt Kohout leckde jinde problematické vztahy k developerským společnostem. Střety mezi ziskuchtivými investory a architektky zjevně nepovažuje za nijak základní parametr architektonického provozu u nás: „Většinou jde o nedorozumění, která nezřídka mívají osobní pozadí. I nám se stalo, že jsme z projektu museli kvůli zásadním neshodám odstoupit, ale stejně tak jsme někdy museli své vlastní představy korigovat. Žádný projekt nemá jediné ideální řešení, konečná volba se vždy musí odvíjet od všech jeho aktérů - a v tomto ohledu nemá architekt o nic výsadnější postavení než stavebník či stavitel.“

Na rozdíl od řady svých profesních soupeřů asi i proto v JK/A jako zákazníka nijak nepreferují veřejnoprávní sektor. Ačkoli právě ten je často považován za jediného klienta, který architektům - protože

není tolik svázán ekonomickou utilitaritou - umožňuje skutečně svobodnou a kvalitní tvorbu. „Pro veřejnoprávní sektor jsme realizovali projekty, například domy pro seniory, radnice, umělecké školy, kde spolupráce se zadavatelem byla skvělá. Jak už jsem říkal, každý projekt je vždy vysoce osobní záležitost a záleží na tom, s jakým člověkem se setkáte, to ani tak nezáleží na instituci, odkud je. Ve státní či samosprávné sféře ovšem často narážíme na malou odpovědnost za svěřené prostředky a zdroje. A také se tam projevují různé tlaky, jejichž podstatě ani nechci rozumět,“ říká M. Kohout.

Střízlivost a realismus oba protagonisté holešovického ateliéru projevují i v otázce odměn architektů a údajně častého nedodržování honorářové vyhlášky. „Je úkolem architekta zákazníkovi vysvětlit, co pro něj dělám, jaké hodnoty mu přináším, proč a kolik by to mělo stát. To za nás nikdo neudělá,“ říká Z. Jiran.

Zdá se tak, že intenzivní vědomí a vnímání společenské reality je v ateliéru základní metodikou přístupu k problémům praktickým i teoretickým. Takovým způsobem generují i přístup ke stále živému sporu: Kaplického knihovně. „V Praze by tento dům byl něco jako Ferrari a je otázkou, zda bychom u nás uměli takový automobil vyrobit a užívat. A jestli je to skutečně to, co v danou chvíli potřebujeme. Již průběh soutěže hovoří ostatně sám za sebe.“ říká M. Kohout, ale hned dodává: „Takový unikátní a výjimečný počín, ovšem takřka vždycky věci posouvá dále.“ Realisté značky JK/A zjevně vždy počítají nejen s daným stavem věcí a poměrů, ale i s jejich vývojem.

Popisky k foto:

1. Dům seniorů Liberec (foto P. Štecha)
2. Budova Lesy Písek
3. Moderní galerie AVU Praha (foto Patrik Hovme)
4. Radnice České Budějovice (foto Pavel Štecha)
5. RD Křeslice (foto Ester Havlová)
6. Rezidence pro projekt Sluníčková zahrada, Lysá nad Labem
7. UPŠ Železný Brod (foto Ester Havlová)

27.02.2009 08:00, SF / Petr Bým